

Mødet den 20de Februar.

Hr. Professor *Ussing* meddelte følgende Forklaring af den oldgræske Tractat imellem de lokriske Stæder Chalion og Oeanthea:

I Mr. Woodhouses Samling i Corfu findes den lille Malmplade med gamle græske Bogstaver indhuggede paa begge Sider, som i vedføjede Chemitypie er afbildet i $\frac{2}{3}$ af den virkelige Størrelse. Den siges at være fundet ved Galaxidi*), en ikke uanselig Handelsstad ved Nordsiden af den korinthiske Bugt. Den blev allerede i 1850 udgivet i Corfu af den lærde Cypriot *J. N. Oekonomides* tilligemed en fransk Oversættelse (*Λοκρικῆς ἀνεκδότου ἐπιγραφῆς διαφώτισις ὑπὸ Ἰ. Ν. Οἰκονομίδου*), og *L. Ross* har gjort hans Arbeide bekjendt i en videre Kreds ved at udgive det i Tydskland under Titelen: Alte Lokrische Inschrift von Chaleion oder Oeantheia mit den Bemerkungen von *J. N. Oekonomides*, herausg. von *L. Ross*. 1854. 8vo. Endelig har Rangabé optaget den i 2det Bind af sin store Samling *Antiquités Helleniques* p. 2, Nr. 356 b. *Oekonomides* har sørget for en saa noiagtig Gjengivelse af dette Monument, at man trøstigt kan behandle det efter hans Facsimile, uden at have seet Originalen selv; thi Bogstaverne staae saa tydelig paa Pladen, at der ikke er et eneste Sted, hvor Læsemaaden er tvivlsom. Og det er ikke blot i denne Henseende, at vi maae være den første Udgiver taknemmelige; vi maae erkjende, at han har viist en for en Græker sjelden Lærdom, og leveret meget værdifulde Bidrag til Forstaaelsen af Indskriften. Derfor har ogsaa baade *Ross* og *Rangabé* næsten ganske sluttet sig til ham, uagtet det dog

*) *Fischer*. Archäologisches und Epigraphisches aus Korkyra. 1854. 4. S. 8.

:ΤΟΜ + ΕΝ ΟΝΜΕΗΑΓΕΝ: ΕΤΑΣΨΑΛΕΙΔΟΣ: ΤΟΝΟΙΑΝΘΕΑΜ
ΕΔΕΤΟΝΨΑΛΕΙΑ: ΕΤΑΣΟΙΑΝΘΕΙΔΟΣ: ΜΕΔΕΝΡΕΜΑΤΑΑΙΤΙΣ
ΛΟΙ: ΤΟΜΔΕΞΥΛΟΝΤΑΑΜΑΤΟΣΥΛΕΝΤΑ+ΕΜΙΚΑΕΘΑΛΑΣΑΣΗΑΓΕΝ:
ΑΣΥΛΟΝ: ΓΛΑΜΕΛΙΜΕΝΟΣ: ΤΟΚΑΤΑΓΟΝΙΝ: ΑΙΚΑΔΙΚΟΣΥΛΟΙ: ΤΕ
ΤΟΔΕΞΔΡΑΨΜΑΙ: ΑΙΔΕΓΛΕΟΜΔΕΚΑΜΑΡΑΜΕΨΟΙΤΟΣΥΛΟΜΗΕ
ΜΙΟΛΙΟΝΟΦΛΕΤΟΦΟΤΙΣΥΛΛΣΑΙ: ΑΙΜΕΤΑΦΟΙΚΕΟΙΠΛΕΟΜΜΕΝΟΣΕ
ΟΨΑΛΕΙΕΣΕΜΟΙΑΝΘΕΑΙΕΟΙΑΝΘΕΣΕΜΨΑΛΕΙΟΤΑΙΕΠΙΔΑΜΙΑΙΔΙΚΑΙΨ
ΡΕΣΤΟ: ΤΟΝΠΡΟ+ΕΝΟΝ: ΑΙΨΕΝΔΕΑΓΡΟ+ΕΝΕΟΙ: ΔΙΓΛ
ΕΙΟΙΘΟΙΕΣΤΟ

ΑΙΚΑΝΔΙΝΑ ΪΟΝΤΙΤΟΙ+ΕΝΟΔΙΚΑΙ:ΕΠΟΜΟΤΑΣ:ΗΕΛΕΞ
ΤΟ:Ο+ΕΝΟΣ:ΟΠΑΚΟΝ:ΤΑΝΔΙΚΑΝ:ΕΝΘΟΣΠΡΟ+ΕΝΟ
ΚΑΙΦΙΝΟ+ΕΝΟ:ΑΡΙΣΤΙΝΔΑΝ:ΕΓΙΜΕΝΤΑΙΣΜΝΑΙΑ
ΙΑΙΣ:ΚΑΙΠΛΕΟΝ:ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΝΔΡΑΣ:ΕΠΙΤΑΙΣ
ΜΕΙΟΝΟΙΣ:ΕΝΝΕΑΝΔΡΑΣ:ΑΙΚΟΦΑΣΣΤΟΣΠΟΙΤΟΝΦ
ΑΣΤΟΝΔΙΚΑΙΕΤΑΙΚΑΤΑΞΕΝΒΟΛΑΣ:ΔΑΜΙΟΡΚΟΣ
ΗΕΛΕΣΤΑΙ:ΤΟΣΗΟΡΚΟΜΟΤΑΣΑΡΙΣΤΙΝΔΑΝΤΑΝΓΕ
ΝΤΟΡΚΙΑΝΟΜΟΣΑΝΤΑΣ:ΤΟΣΗΟΡΚΟΜΟΤΑΣΤΟΝΑΥΤΟ
ΝΗΟΡΚΟΝΟΜΝΥΕΝ:ΠΛΕΘΥΝΔΕΝΙΚΕΝ

vistnok maa erkjendes, at han i flere Punkter ikke har kunnet trænge frem til en klar og tydelig Forstaaelse af Documentet, men kun har gjort det grove Arbeide, og ligesom banet Veien for dem, der skulde komme efter ham. Jeg har derfor troet, at en ny Behandling deraf vel kunde gjøres fornøden.

Indskriften er allerede ved sin ydre Form interessant. At indhugge Documenter i Malmplader var en gammel Skik baade i Grækenland og i Italien. Nogle af de ældste græske Indskrifter, vi have, ere udførte paa denne Maade, saasom Tractaten (Rhetraen) imellem Elis og Heræa (*Böckh's Corp. Inscr. Nr. 11*) og Gavebrevet fra Petilia (smstds Nr. 4). Det Samme gjælder om flere Indskrifter fra de forskjellige italienske Folkefærd, og endelig om de rømerske Lovtavler indtil langt ned i Keisertiden. Skulde et saadant Document udstilles til offentlig Kundskab, blev det opslaaet paa en Muur, og naglet fast med Søm. Sømhullerne sees tydelig paa SC. de Bacchanalibus, paa Loven de XX quæstoribus, paa Lex Rubria o. s. v., overhovedet allevegne, hvor Randen af Monumentet er bevaret. I den gamle eliske Rhetra ere de anbragte i to særegne dertil bestemte Fremspring ovenfor Pladens egentlige Rand; i den lille oskiske Plade fra Pallanum (*Mommсен, Unteritalische Dialekte Taf. VIII, 1*) havde man paa lignende Maade tænkt at anbringe to Søm, eet til Høire og eet til Venstre for Skriften; men da det første befandtes at være tilstrækkeligt til at holde Pladen, undlod man at hugge Sømmet igjenem paa venstre Side, hvor vi derfor kun see en indridset Kreds af Form som et O*). Hvor en saaledes opslaaet Plade er beskrevet paa begge Sider, kan dette kun have sin Grund i at man har villet benytte Bagsiden af et Document, der i Tidens Løb var blevet ugyldigt, eller i alt Fald ikke længere behøvede

---

*) Mommsens Mening (S. 169), at dette Tegn skulde være tilføjet for Symmetriens Skyld, er aabenbart kun fremsat, fordi han i det Øjeblik ikke saae nogen anden Udvei. Pladen har heller ikke, som han mener, været hængt op, thi saa havde Hullet ikke været sat ved Siden af Indskriften, men ovenfor den.

at være offentlig udstillet; saaledes som Tilfældet er med Lex Acilia repetundarum, paa hvis Bagside Lex Thoria agraria er indhugget. Ved mindre Plader er det derimod ikke sjelden Tilfældet, at de ere beskrevne paa begge Sider saaledes, at Skriften fra Forsiden fortsættes paa Bagsiden. En saadan Plade kan naturligiis ikke have været opslaaet noget Sted; men den kan vel være forsynet med en Øsken eller lignende Indretning, hvorved den kunde ophænges paa en Knage. Dette finde vi ogsaa ved Plader, der kun ere beskrevne paa den ene Side, saasom ved den marsiske Indskrift fra Rapino, der endnu har bevaret Metaltraaden, hvorved den var ophængt (*Mommsen*, Unteritalische Dialekte Taf. XIV). Den oskiske Dedicationsindskrift fra Agnone, der er beskrevet paa begge Sider, men ikke desmindre skulde gjøres fast til den Helligdom, hvortil den hørte, er bleven ophængt i en Kjæde af 3 Ringe, saa at man kunde vende den efter Behag uden at tage den ned fra sin Plads (*Mommsen*, Unteritalische Dialekte Taf. VII). Den mærkværdige cypriske Plade i Hertugen af Luynes Samling (*Luynes*, Numismatique et Inscriptions Cypriotes, Pl. VIII—IX) har paa høire Side en fremspringende Skede, hvori er en bevægelig Ring; Skriften fra Forsiden fortsættes paa Bagsiden, men saaledes, at Forsidens nederste Rand bliver Bagsidens øverste; Ringen bliver bestandig paa Læserens høire Side, og Pladen vendes paa samme Maade, som saa mange antike Mønter, hvor Præget paa Bagsiden efter vore Møntmesters Forestilling staaer paa Hovedet. Denne Plade har aabenbart ikke været ophængt paa nogen Muur; saa havde Ringen siddet ovenfor Skriften og ikke ved Siden af den, og man havde ikke vendt Pladen saaledes under Læsningen; den har snarere været baaret af en Person i et Baand, hvormed det ogsaa stemmer ret godt, at den er fundet i en Grav.

Den lokriske Malmplade, hvormed vi her beskjeftige os, har maaskee ved første Øiekast en vis Lighed med den sidst nævnte cypriske Plade; men Ross tager storligen feil, naar han siger, at den har samme Form. Den er ligesom hiin rectangular og

har en Hank ved Siden; Skriften gaaer ogsaa her efter Længden af Pladen, og fortsættes paa Bagsiden; men — for ikke at tale om at Forholdet imellem Længden og Bredden er et ganske andet, og at vi hist finde en tynd bevægelig Ring, her en massiv Øsken — den lokriske Plade blev ikke vendt paa samme Maade som den cypriske; den øverste Rand er øverst baade paa Forsiden og paa Bagsiden, og Øskenen, der sidder paa venstre Haand, naar man læser den første Side, kommer paa høire, naar man læser den anden. Det er meget beklageligt, at Ross ved at følge den antagne Analogie med den cypriske Plade har ladet sig forlede til at forvanske den lithographiske Afbildning af Indskriften, og har sat Øskenen paa 2den Side til Venstre i Stedet for til Høire. Rangabés Afbildning viser derimod Sagen som den er, nemlig at man under Læsningen af denne Plade ikke har vendt den, som man vender en Mønt, men som man vender Bladet i en Bog.

Ross har med Rette bemærket, at Documentet ikke er fuldstændigt. Det mangler ikke blot Overskrift, som vi dog finde selv i den korte eliske Rhetra, men det begynder endog med et Skilletegn. Han anseer det derfor for utvivlsomt, at der har gaaet en anden Tavle forud for det opbevarede Stykke. Uden at inklade sig paa at bestemme, hvorledes disse Tavler have været ophængte eller opslaaede, mener han dog at kunne antage, at det manglende Stykke var det største, og at det var, fordi den oprindelige Tavle ikke blev stor nok til at optage hele Tractaten, at man tilføiede det opbevarede Stykke som et Tilhæng (*παράρτημα*, appendix). Men efter hvad vi allerede have bemærket, er det klart, at denne Tavle hverken har været opslaaet eller ophængt noget Sted. Opslaaet har den ikke været, fordi Hullet i Øskenen er altfor stort til et Sømhul, og, vilde man endelig tænke sig et saa urimelig tykt Søm, kunde denne paa begge Sider beskrevne Plade kun opslaaes paa en Pæl, saa at den sprang frit ud til Siden, en Methode, der er meget hensigtsmæssig ved Veivisere, men som vist aldrig har været anvendt

ved Love eller Tractater. Ophængt paa en Muur, saaledes som Pladen fra Agnone, har den heller ikke været; thi saa havde Øskenen været anbragt ovenfor Skriften og ikke ved Siden af den. Men jeg troer, at Pladens Form tilstrækkelig forklarer sig selv, naar man betænker, at det ikke er hele Tractaten, men kun et Stykke af den, vi have liggende for os. Foran vor Plade har der været een eller flere lignende af selvsamme Form, og vi tør heller ikke benægte Muligheden af at der kan have været een eller flere Plader efter den. Øskenen har da været bestemt til at trække et Baand igjennem Pladerne for at holde dem sammen ligesom en Bog. Vi føres saaledes tilbage til de ældste Forsøg i Bogbinderkonsten; det turde være det ældste bekjendte Blad af en sammenbunden Bog, vi have liggende for os.

Vi vide, at de Gamle pleiede at lade Freds- og Forbunds- Tractater indhugge i et eller andet varigt Materiale, og opstille paa offentlige Steder, hvor Enhver kunde gaae hen at læse dem. En saadan Bestemmelse havde den oftere omtalte gamle Malmplade med Tractaten imellem Elis og Heræa, og fra senere Tider kunne vi paavise ikke faa større Marmortavler eller massive Marmorblokke, der have gjort samme Tjeneste. Men Grækerne lode sig ikke altid nøie med denne Bekjendtgjørelsesmaade. I flere Forbundstractater finde vi den Bestemmelse, at de øverste Embedsmænd een Gang om Aaret skulle oplæse Tractaten i en dertil sammenkaldt Forsamling*). Dette er maaskee en Arv fra gamle Tider, da Færdighed i at læse ikke kunde forudsættes hos Alle og Enhver; i alt Fald maa det indrømmes, at der i hine Dage ikke fandtes noget bedre Middel til at holde saadanne Bestemmelser i frisk Minde, end at oplæse dem offentlig fra Tid til anden. Til en saadan Brug antager jeg, at man havde bestemt det Exemplar af Tractaten imellem Chalion og Oeanthea,

---

*) See Tractaten imellem de kretiske Stæder Lato og Olus (Corp. Inscr. Nr. 2554), 1ste Spalte Lin. 30 ff., Tractaten imellem Hierapytia og Priansos (Corp. Inscr. Nr. 2556), Lin 39 ff.

hvortil den bevarede Malmlade har hørt. Det har været henlagt i et eller andet Tempel for at tages frem en Gang om Aaret til offentlig Oplæsning.

Det er iøvrigt ikke muligt at bestemme nøiagtigt, til hvilken Tid denne Indskrift hører. Den frembyder intet ydre Tilknytningspunkt til den bekjendte Historie, og vi have kun den palæographiske Charakteer at gaae efter. De tidligere Udgivere have allerede bemærket, at Skriften tyder paa Tiden før 500 f. Chr., men de have ikke vovet at afgjøre, om man skulde gaae meget eller lidet ud over denne Grændse. Vor Indskrift er sikkert yngre end den oftere omtalte eliske Rhetra, hvorom den minder paa saa mange Maader; men ogsaa dette Documents Alder er ubekjendt. Böckh har kun bemærket, at det synes at falde imellem den 40de og 60de Olympiade; og dette vide Spillerum for Tanken burde maaskee endnu udvides opadtil.

Bogstaverne i den foreliggende Indskrift ere indhuggede i Malmpladen med et Huggejern eller en Meisel. Derfor have de alle faaet kantede Former med Undtagelse af **O**, der er ganske cirkelrundt og aabenbart er indslaaet med et særlig dertil bestemt Instrument. Den sidste Deel, fra *τὸν προξενον* i næstsidste Linie paa første Side, er tydelig skrevet med en anden Haand end den første Deel; Skriften er ligesom lidt mere flydende; Bogstaverne ere ofte lidt større, hvilket navnlig gjælder om **O**. Det Alfabet, der er benyttet, er det gamle doriske, hvori der fandtes baade **F** og **H** (Spiritus asper); vi finde $\downarrow$ for χ , $+$ for ξ , $\triangleright$ for δ , **R** for ρ ; men σ har allerede Formen ξ . Skilletegn findes her, ligesom i enkelte andre oldgræske Indskrifter. De sættes hverken som hos Romerne imellem alle enkelte Ord, eller som hos os, kun imellem Sætningerne, men efter et System, der ligesom holder Middelveien imellem begge, nemlig ved de mindste mærkelige Ophold under Læsningen. Skilletegnet bestaaer i den første Deel af 3 Prik-

ker (:); hvor den anden Haand indtræder, finde vi, med 2 Undtagelser, kun to Prikker (:), ligesom i den eliske Rhetra*).

De geographiske Forholde ere omhyggelig behandlede af Ross. Ingen af de to paagjældende Stæder har spillet nogen betydelig Rolle i den gamle Historie; men deres Navne vare allerede tidligere bekendte fra de geographiske Forfatteres Skrifter; Chalion forekommer i Indskrifter; fra Oeanthea haves en meget sjelden Mønt. Begge vare Søstæder paa Vestsiden af den krissæiske Havbugt. Chalion, Udskibningsstedet for Amphissa, har ligget paa samme Sted som den nuværende Havn (*Σχάλα τῶν Σαλώων*), Oeanthea et Par Miil sydligere, ved det nuværende Galaxidi.

De to Capitler af Tractaten, vi have tilbage, gaae ud paa at regulere Søroverierne, og at bestemme Retspleien i Sager imellem Borgere af disse to Stæder. Det er klart, at der foran dem maa have gaaet en Bestemmelse om at der skulde være Fred eller Forbund imellem Stæderne.

1.

Et af de meest fremtrædende Træk i Grækenlands Historie er dens store Mangfoldighed og Søndersplittelse. Vi have ikke at gjøre med eet Rige, men med en uendelig Mængde Smaastater, der, hvor smaa de end ere, dog føle sig som uafhængige. Hver en By laae som en Fæstning paa sit eget Bjerg, og bebragtede alle sine Naboer som Fjender. Den stigende Cultur bragte dem til at føle, at deres Interesser, saavel de materielle, som de aandelige, dog vare fælles, og bragte dem til at forene sig i større og mindre Forbund; men skjøndt denne Foreningsaand har fremkaldt Menneskeaadens skjønneste Blomster, var den dog ikke mægtig nok til at gennemtrænge Alle. Splidens

*) Samme Vaklen findes i den Sigeiske Indskrift (Corp. Inscr. Nr. 8). I Gavebrevet fra Petilia bestaaer Skilletegnet kun i een Prik. Om disse Prikker i Almindelighed s. mine Græske og Latinske Indskrifter i Kjøbenhavn, i Vidsk. Selsk. Skrifter, 5te Række, 2det Bd. S. 9, og *Franz*, *Elementa Epigraphices Græcæ* P. 50.

Aand vaagnede bestandig paa ny, indtil den fik styrtet Grækenlands Uafhængighed, og selv iblandt det trælbundne Folk vaagnede den, hver Gang Aaget laae slapt paa dets Skuldre. Hos et søfarende Folk, som Grækerne, maatte denne Ufredens Tilstand især vise sig som Sørøverie. Sørøvere omtales ikke blot mange Gange hos Homer, hvor den første Tanke, man faaer, naar en Fremmed kommer seilende til et Sted, er den, om det ikke skulde være en Sørøver; men ogsaa igjennem hele den græske Historie. Jeg vil kun erindre om nogle af de bekendteste Træk, om Samierne, der røvede den store Malm-Bolle, som Lakedæmonierne sendte Krösos til Foræring (Herodot 1, 70), og fornemmelig om Thukydid's Skildring i 1ste Bog, 4—5 Cap. »Minos», siger han, »var vel den første, der søgte at standse Sørøverierne; thi i gamle Dage drev baade Hellenerne og Barbarerne Sørøverier; de overfaldt og udplyndrede de aabne Flækker, og skammede sig endnu ikke ved denne Færd, men betragtede det snarere som en Ære. Ja der ere endnu adskillige af Fastlandets Beboere, der sætte en Ære i at gjøre dette godt. *Lige indtil denne Dag ere der mange Egne af Hellas, hvor man lever paa den gamle Viis, navnlig hos de ozoliske Lokrer, Ætolerne, Akarnanerne og overhovedet i de Dele af Fastlandet.* Det er ogsaa en Levning fra de gamle Røvier, naar disse Folk endnu have for Skik altid at bære Vaaben». Iblandt Øboerne, see vi altsaa, var det anderledes; i det ægeiske Hav tillod det athenæiske Forbund intet Sørøverie at trives. Der kunde være Tider, hvor en enkelt Fribytter en kort Tid kunde holde sig, som Sostratos paa Halonnesos, i hvis Underkuelse Philip II. af Macedonien kom Athenæerne i Forkjøbet; men i det Hele taget vaagede Athen over Havets Sikkerhed med stor Dygtighed. Hvad Grækenland i denne Henseende skyldte Athen, viser sig klart deraf, at, saasart den flygtende Leokrates havde bragt Efterretningen om Slaget ved Chæronea til Rhodos, lode Rhodierne deres Flaade stikke i Søen og begyndte at drive Sørøvier i stor Stil (Lykurg mod Leokr. 18). De stadige Krige

under Alexander den Stores Efterfølgere vare lidet skikkede til at hidføre en bedre Tilstand; og i det vestlige Hellas finde vi, selv efter at det ætoliske Forbund havde dannet en Stormagt der, Tilstanden ikke synderlig bedre, end Thukydid havde skildret den 200 Aar tidligere. I Polybs Fortælling om Fredsunderhandlingerne med Philip III. af Macedonien læse vi (XVII, 4—5), hvorledes denne Konge beklager sig over, at, uagtet alle de Forestillinger, som baade han og de andre Grækere havde gjort Ætolerne, vare de dog ikke at bevæge til at ophæve den Lov, der tillod »at kapre fra Kapere» (*ἄγειν λάφυρον ἀπὸ λαφύρου*). Da T. Flaminus ikke forstod dette, forklarer Philip ham, at Ætolerne havde før Skik, ikke blot at røve og plyndre fra dem, med hvem de selv vare i Krig, men ogsaa, naar Andre vare i Krig med hinanden indbyrdes, selv naar de vare Ætolernes Venner og Forbundne, tillode Ætolerne sig, ikke efter en Forbundsbeslutning, men hver efter sin egen Lyst, at slutte sig enten til den ene eller den anden af de krigførende Magter, og at røve fra dem begge. »De havde saaledes», siger han, ingen fast Grændse hverken for deres Venskab eller for deres Fjendskab, men saasnart som Nogen var i Strid med hinanden om Noget, vare Ætolerne ogsaa rede til at være deres Fjender». Ingen var sikker for disse Røverier, undtagen Medlemmerne af det ætoliske Forbund selv, og naar en ny Stat optages i Forbundet, bliver det særlig udtalt, at Ætolerne ikke maae røve eller plyndre fra dem under noget som helst Paaskud, saaledes som vi læse i Tractaten imellem Ætolerne og Keos*). Endnu vildere dreves Sørøveriet fra Kreta og Cilicien, og det var, som bekjendt, kun ved store Anstrængelser og kun ved aldeles at berøve disse Lande deres Frihed, at det lykkedes Romerne at blive Herre derover.

Men vi ville vende tilbage til vor Indskrift. Da vi have læst hos Thukydid, at de ozoliske Lokrer endnu i hans Tid dreve

---

*) Corp. Inscr. 2350.

Sørøverie, kan det ikke undre os, at finde det saaledes et Aarhundrede tidligere, og da vi have seet, hvor fri Kaperretten var endnu i Begyndelsen af det 2det Aarh. f. Chr., er det naturligt, at vi finde den endnu friere i det 6te. Tractaten imellem Chalion og Oeanthea prøver heller ikke paa at forbyde denne Ret, men kun paa at regulere den en Smule. Det forbydes Folkene i den ene Stat at føre Folk fra den anden bort i Trældom, ligesom ogsaa at gjøre Strandhug i det andet Land, eller paa deres Røvertog at røve fra Landet. Der gjøres ingen Indskrænkning i Retten til at røve paa det aabne Hav; men fra den anden Stats Havn har man ikke Lov at røve. Et saadant ulovligt Røveri straffes med en Bøde af 4 Drachmer, og dersom den, der er dømt i en saadan Sag, ikke inden 10 Dage tilbagegiver sit Rov, skal han endvidere bøde en halv Gang det Røvedes Værdi.

Indskriftens Ord ere disse.

Første Side.

Τὸν ξένον μὴ ἄγειν ἐ τᾶς Χαλείδος τὸν Οἰανθία μ-
 ηδὲ τὸν Χαλειεία ἐ τᾶς Οἰανθίδος, μηδὲ χρήματα αἶ τι συ-
 λῶ· τὸν δὲ συλῶντα, ἀνὰ τὸ συλῆν τὰ ξενικά, ἐ θαλάσσας ἄγειν
 ἄσυλον, πλὰν ἐ λιμένος ἰῶ κατὰ πόλιν· αἶ κ' ἀδικοσυλῶ, τέ-
 5 τορες δραχμαί· αἶ δὲ πλεον δέκ' ἀμυρᾶν ἔχει τὸ σῦλον, ἡ-
 μιόλιον ὀφλέτω Φό τι συλάσαι.

Ordene ere her omskrevne med den senere brugte Ret-
 skrivning, saa at *H* er forandret til *ϛ*, *η* og *ω* ere satte alle-
 vegne, hvor *E*-Lyden eller *O*-Lyden er lang, og den i den
 ældste Tid ikke brugte Consonantfordobbling (s. *Franz*, Ele-
 menta p. 49) er indført; Indskriften har Side 1 Lin 3 *θαλάσας*
 og Side 2 Lin. 6 *κατας*. Derimod er der Intet forandret, som
 kunde have Indflydelse paa Udtalen. Foruden de almindelig
 bekjendte doriske og æoliske Dialekt-Eiendommeligheder, finde
 vi her enkelte ganske særegne Træk; saaledes *ἄγειν* for *ἄγειν*
 med stærk Beaanding, og det uagtet Æolerne ellers havde Ord
 for at være *ψιλωταί*. Det viser sig, at dette er at forstaae saa-

ledes, at de paa mange Steder udelode Beaandingen, hvor den findes i det almindelige græske Sprog, saaledes som vi her see Artiklen $\acute{\omicron}$ uden H , og i Infinitiv og Imperativ Medium finde τ for θ (S. 1 Lin. 8 $\chi\rho\acute{\eta}\sigma\tau\omega$, S. 2 Lin. 2 $\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\sigma\tau\omega$); men paa den anden Side havde de Beaanding paa enkelte Steder, hvor de øvrige Grækere ikke havde den, som ogsaa S. 2 Lin. 2 $\acute{\epsilon}\chi\theta\acute{\omicron}\varsigma$ for $\acute{\epsilon}\kappa\tau\acute{\omicron}\varsigma$. Ligesaa mærkelig er Formen $\acute{\epsilon}$ for $\acute{\epsilon}\kappa$, der maa sammenlignes med den tilsvarende latinske Præposition. Enestaaende er ogsaa Formen $\acute{\alpha}\mu\alpha\rho\acute{\alpha}\nu$ for $\acute{\eta}\mu\epsilon\rho\acute{\omega}\nu$ eller $\acute{\alpha}\mu\epsilon\rho\acute{\alpha}\nu$ (dorisk). $\Sigma\upsilon\lambda\acute{\eta}\nu$ staaer for $\sigma\upsilon\lambda\acute{\alpha}\nu$, ligesom i den sidste Linie paa 2den Side $\nu\iota\kappa\acute{\eta}\nu$ for $\nu\iota\kappa\acute{\alpha}\nu$. $\tau\acute{\epsilon}\tau\omicron\rho\epsilon\varsigma$ er $\tau\acute{\epsilon}\tau\tau\alpha\rho\epsilon\varsigma$. — Vi have ovenfor gjort opmærksom paa, at Adskillelsen imellem Ordene neppe mærkedes som en saadan. Derfor finde vi ikke blot Sammensmeltninger som $\kappa\alpha\tau\iota\acute{\alpha}\varsigma$; men det er næsten Regel, at hvor et Ord ender paa en Vocal og det næste begynder med en saadan, uden at der er noget Skilletegn imellem, smelte de sammen; saaledes L. 5 $\delta\acute{\epsilon}\kappa'\acute{\alpha}\mu\alpha\rho\acute{\alpha}\nu$, L. 9 $\theta\omicron\iota\epsilon\sigma\tau\omicron$ for $\theta\omicron\phi\acute{\eta}$ $\acute{\epsilon}\sigma\tau\omega$, Side 2 L. 2 $\omicron\pi\alpha\rho\omicron\nu$ for $\acute{\omicron}$ $\acute{\epsilon}\pi\acute{\alpha}\gamma\omega\nu$, L. 4 $\pi\epsilon\nu\delta\epsilon\kappa\alpha\iota\delta\acute{\epsilon}\kappa'$ $\acute{\alpha}\nu\delta\rho\alpha\varsigma$, L. 5 $\acute{\epsilon}\nu\nu\acute{\epsilon}'$ $\acute{\alpha}\nu\delta\rho\alpha\varsigma$. — I syntaktisk Henseende forundres vi over den gjennemgaaende Brug af Optativ efter $\acute{\epsilon}\iota$ eller $\acute{\alpha}\lambda$, og endelig over den paafaldende Ellipse; $\acute{\alpha}\lambda$ $\kappa\acute{\alpha}\delta\iota\kappa\omicron\sigma\upsilon\lambda\acute{\omega}$, $\tau\acute{\epsilon}\tau\omicron\rho\epsilon\varsigma$ $\delta\rho\alpha\chi\mu\alpha\acute{\iota}$.

Strax den første Sætning er misforstaaet af de tidligere Udgivere. Rangabé oversætter: Qu'il ne soit pas permis de mener en esclavage dans la Chaléide l'étranger Oeanthéen, ni dans l'Oeanthide le Chaléen, ni de prendre les effets qu'il aurait enlevé par le pillage. $\Xi\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ betyder ikke blot en Fremmed, som opholder sig paa et fremmed Sted; men det er overhovedet Modsætningen til $\acute{\alpha}\sigma\tau\acute{\omicron}\varsigma$. Enhver Chaleer er $\xi\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ for enhver Oeantheer, ikke i Betydningen Gjæstevæn, men i samme Betydning som de gamle Romere brugte hostis (Cic. Off. I, 12), og som vi i næste Sætning finde $\tau\acute{\alpha}$ $\xi\epsilon\nu\iota\kappa\acute{\alpha}$, fremmed Eiendom. At her ikke tales om de Chaleer, der tilfældigviis opholde sig i Oeanthea, men om dem, der ere hjemme, er klart baade af Præpositionen $\acute{\epsilon}\kappa$, og af Ordet $\acute{\alpha}\gamma\epsilon\iota\nu$, der jo betyder at røve.

Oversættelsen af den sidste Deel af Sætningen er urigtig, fordi der ikke staaer α , men $\epsilon\iota$ u. Der staaer ligefrem: »Oeantheeren maa ikke røve nogen Person fra det chaleske Land, ligesaa lidt som Chaleeren fra det oeanthiske; det Samme gjælder om Gods, naar Nogen er paa Røvertog».

Den følgende Sætning er rigtig forstaaet af Oekonomides, der omskriver $\alpha\nu\alpha\ \tau\omicron\ \sigma\upsilon\lambda\eta\nu$ med $\epsilon\nu\ \iota\omega\ \sigma\upsilon\lambda\alpha\nu$, og $\alpha\gamma\epsilon\nu\ \alpha\sigma\upsilon\lambda\omicron\nu$ med $\alpha\delta\acute{\epsilon}\omega\varsigma\ \alpha\gamma\acute{\epsilon}\tau\omega$. Den af den samme Lærde i Anmærkningen (S. 18 Ross) foreslaaede Forklaring af $\alpha\sigma\upsilon\lambda\omicron\nu$ forstyrrer Meningen aldeles. Det betyder vistnok »uanfægtet».

$\lambda\omicron\iota\kappa\omicron\sigma\upsilon\lambda\alpha\nu$, at begaae uretfærdigt Rov, er et for hine Tider eiendommeligt Begreb. Det betegner aabenbart de nys anførte Tilfælde, Rov fra den anden Stats Land eller fra dens Havn. Ligesaa vidner den ringe Bøde, 4 Drachmer, om ældgamle Tider, da Pengene vare faa. Naar der dernæst bestemmes, at den, der beholder sit Rov i over 10 Dage, skal bøde med Halvdelen af det Røvedes Værdi, kan dette fornuftigviis ikke betyde 10 Dage efter at Røveriet er begaaet, men 10 Dage efter at det er paa-talt og Dommen faldet.

2.

I Bestemmelserne om Retspleien gjøres der Forskjel imellem den, der har opholdt sig over en Maaned i den anden Stat, og den, der ikke har det. Den Første betragtes som Indsiddet i denne Stat (Metök), hvorved han imidlertid ikke ophører at være Fremmed ($\xi\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ *); han kaldes netop saaledes, hvorimod den Anden kun kaldes Borger i den fremmede Stat ($\alpha\sigma\iota\omicron\varsigma$), lige-meget enten han har opholdt sig en kort Tid i den anden Stat, eller er bleven hjemme. Saaledes komme Ordene $\xi\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ og $\alpha\sigma\iota\omicron\varsigma$ i denne Indskrift til at betyde det Samme, som $\mu\acute{\epsilon}\tau\omicron\iota\kappa\omicron\varsigma$ og $\xi\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ vilde betyde i en attisk. Hiin maa underkaste sig Domstolene i den Stat, hvori han opholder sig; denne proce-

*) Saaledes læse vi og i Aristophanes' Riddere V. 347: $\xi\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma\ \mu\acute{\epsilon}\tau\omicron\iota\kappa\omicron\varsigma$.

derer for den tractatmæssig vedtagne Domstol imellem Borgere fra de to forskellige Stater. Den Fremmede har af Naturen ingen Ret i den Stat, hvori han ikke er Borger; han er kun sikker, naar en af Borgerne tager sig af ham som sin Gjæstevæn. Fra gammel Tid af havde Hellenerne imidlertid fundet et Middel til at raade Bod paa denne Ulempe*). Naar et Folk nemlig havde hyppigt Samkvem med en anden Stat, formaaede det en af denne Stats Borgere til at tage sig af alle dem af dets Midte, der kom til hans By. Han er ikke den Enkeltes private Gjæstevæn (*ιδιόξευρος*), men knyttet ved et lignende Baand til hele Folket, og beskytter alle dets Borgere (*πρόξευρος*). Han sørger for at skaffe dem Bolig og Underholdning, Pladser i Theatret o. s. v.; ved hans Mellekomst kunne de rolig drive Handel og Vandel i den anden Stat, kunne de gjøre deres Ret gjældende for Domstolene der, eller bringe deres Anliggender for Folkeforsamlingen. I Almindelighed beroede det paa ethvert Folk selv, hvem af den anden Stats Borgere det vilde vælge til sin Proxenos; men altid var dette ikke Tilfældet. I Sparta vide vi saaledes, at kun Kongerne kunde udnævne Proxener (Hdt. 6, 57), hvilket neppe kan forstaaes om en blot Stadfæstelse af de Personer, som en anden Stat havde foreslaaet, men om en Indsættelse af visse Personer, der skulde varetage de Fremmedes Vel og have Opsigt med dem, uanseet til hvilket Folk de hørte. Lakedæmonierne vare ikke saa inhumane, at de aldeles forbøde Fremmede at besøge dem; de berygtede Udviisninger (*ξενελασίαι*) vare forbigaaende Forholdsregler, som til enkelte Tider fandtes nødvendige; den her omtalte Indretning viser, at de i ældgamle Tider, da Retssikkerheden i Hellas kun var ringe, selv

*) Det er besynderligt, at visse Forfattere, som *Rangabé*, Ant. Hell. I. p. 383, og *Franz* i *Archäologische Zeitung* 1846, S. 380, betragte Proxenerne som en lidet gammel Indretning, fordi de først omtales hos *Herodot.* Herodot er jo den ældste historiske Forfatter vi have, og de omtales i Indskrifter, der ere meget ældre end han; see nedenfor.

sørgede for de Fremmede, der maatte komme derhen; men det synes ogsaa, som om de siden have ladet det blive ved denne Indretning, og ikke have tilladt andre Stater at stille sig i et særligt Forhold til Enkelte af deres Borgere. Muligt, at det Samme var Tilfældet i andre doriske Stater, som i Petilia, hvor 5 Proxener som Vidner underskrive Saotis's Gavebrev (Corp. Inscr. 4). I de lokriske Stæder var det ikke Tilfældet, som vi see af en anden gammel Indskrift, den paa Korkyra fundne Gravskrift over Oeantheeren Menekrates, som var Korkyræernes Proxenos i Oeanthea (S. *Rangabé* A. H. Nr. 318, Vol. I. p. 382. Archäol. Zeit. 1846, S. 380). Da han er Proxenos for dette bestemte Folk, maa det antages, at han er valgt af dette selv. I Athen, hvor Metøk-Forholdet modtog sin største Udvikling, vide vi, at enhver Metøk maatte have en Borger til sin Beskytter eller Prostates, og det var kun ved denne Prostates, at han kunde paatale sin Ret for Domstolene. Her er intet saaledes ordnet Metøk-Forhold. Der bestemmes kun, at naar en Borger fra den ene Stat har opholdt sig over en Maaned i den anden, maa han underkaste sig de der bestaaende Domstole, Noget han naturligviis kun kan gjøre igjennem sit Folks Proxenos; en privat Prostates har han ikke. Før imidlertid at yde al den Sikkerhed, der under saadanne Forhold er mulig, bestemmes, at den Proxenos, der ved uredelig Adfærd foraarsager sin Client noget Tab, skal straffes med at bøde det Dobbelte.

I Athen laae Metøkernes Sager for en stor Deel under Polemarchen. Her er det Fremmeddommerne (*ξενόδικαι*), der paadømme Sager for dem, der opholde sig over en Maaned i den anden Stat. Disse ere formodentlig to i Tallet; i ethvert Fald ere de et lige Antal; thi der bestemmes, at naar deres Stemmer ere lige deelte, skal Sagen indstævnes for Edsvorne, som Klageren udvælger iblandt Statens anseteste Mænd, hvoriblandt han dog ikke maa vælge sit eget Folks Proxenos eller sin egen private Gjæstevæn, 15 Mænd for Sager, der angaae en Mine eller derover, 9 for Sager af mindre Værdi.

Ved Processer imellem Borgere af disse to Stater, naar Ingen af dem ved det ovenfor omtalte længere Ophold i den anden Stat har forpligtet sig til at underkaste sig den der gjældende Lov og Ret, kan man ikke gaae frem saaledes; men for dette Tilfælde er Formen allerede bleven bestemt ved tidligere Tractater. De øverste Embedsmænd (Demiurgerne) i den Stat, hvor Processen anlægges, skulle efter en høitidelig aflagt Ed udnævne Dommerne iblandt Statens bedste Mænd, og disse skulle, inden de tiltræde deres Dømmerkald, aflægge den samme høitidelige Ed. Der siges Intet om deres Antal; vi kunne antage, at det var det samme, som i det foregaaende Tilfælde. Det var et ulige Tal, thi der bestemmes, at de fleste Stemmer skulle gjøre Udslaget.

Indskriftens Ord ere disse.

Første Side, Lin. 6.

*Αἱ μεταΦοικέοι πλέον μηνός ἤ
ὁ Χαλειεύς ἐν Οἰανθείᾳ ἢ Οἰανθεὺς ἐν Χαλείῳ, τᾶ ἐπιδαμίας δίκᾳ χ-
ρήσω· τὸν πρόξενον, αἱ ψευδέα προξενέοι, διπλ-
ῆ οἱ θωή'σω.*

Anden Side.

*Αἱ κ' ἀνδιχάζωντι τοι ξενοδίκαι, ἐπωμότας ἐλέσ-
τω ὁ ξένος ὁ πάγων τὰν δίκαν ἐχθὸς προξένῳ
καὶ Φιδιοξένῳ ἄριστίνδαν, ἐπὶ μὲν ταῖς μναια-
ίαις καὶ πλέον πεντεκαιδέκ' ἄνδρας, ἐπὶ ταῖς
δ μειόνοις ἐννέ' ἄνδρας. Αἱ κ' ὁ Φασσιὸς ποῖ τὸν Φ-
αστιὸν δικάζεται κατὰς συνβολὰς, δαμιώργως
ἐλέσται τὼς ὀρκωμότας ἄριστίνδαν τὰν πε-
ντοκίαν ὁμόσαντας· τὼς ὀρκωμότας τὸν αὐτὸν
ν ὄρκον ὁμύεν, πληθὺν δὲ νικῆν.*

De fleste af de her forekommende sproglige Egenheder have vi allerede gjort opmærksom paa. I Lin. 7 læse Udgifverne *Ἰανθεύς* for ikke at mangle Artiklen, som findes i første Led. Jeg troer ikke, at en saadan Consequents kan gjøres gjældende

i denne Indskrift, skjøndt der i og for sig Intet var at indvende imod denne Sammensmeltning af sammenstødende Vocaler. — Det er paafaldende, at vi paa den første Side havde *αἰ* med Optativ i alle Tilfælde, paa den anden derimod med Conjunctiv uden nogen Forskjel i Betydningen. — S. 2 L. 5, *μειόνοις* for *μείοσι* er en af de i den æoliske Dialekt saa almindelige metaplastiske Former. — *Ποι* (d. e. ikke *ποιῖ*, men *ποιῷ*) anføres i *Etymologicum Magnum* som argivisk Dialektform for *πούι*. Oekonomides har gjort opmærksom paa at det ogsaa findes i det delphiske Maanedssnavn *Ποῦτρόπιος*. — Det er bekjendt, at de ældste Indskrifter, der ellers ikke kjende Consonantfordobbling, dog ofte fordobbele *σ* foran *τ* (*Franz*, *Elem.* p. 49); her er *ἀσσιός* paa det første Sted skrevet med dobbelt, paa det sidste Sted med enkelt Sigma.

Ἡ ἐπιδημία δίχη er ganske ligefrem den i Folket, hvor han opholder sig, bestaaende Ret eller Domstol. Det er aldeles misforstaaet af Oekonomides, der forbinder det med Begyndelsen af den følgende Sætning, som han læser *τῶν προξένων*. Han mener, at naar en Metøk var bleven dømt i den ene Stat for ulovligt Røveri, kunde han appellere til den anden, og han skulde da nyde den Forrettighed, som Proxenerne pleiede at nyde i den Stat, hvis Borgere de havde paataget sig at beskytte, nemlig at deres Sager ufortøvet paakjendtes af Domstolene (*προδικία*). Saa besynderlig en saadan Appel vilde være, saa fjern har den ogsaa været fra disse gamle Folks Tanke; thi her staaer aabenbart ikke det Mindste af alt dette. Rangabé har forstaaet *δίχη* rigtig, men har ikke kunnet rive sig ganske løs fra Oekonomides, og forbinder ligesom han *τῶν ἐπιδαμίας δίχα τῶν προξένων*, »qu'il puisse recourir aux tribunaux indigènes des Proxènes». Proxenernes Domstol kan dog kun være en, hvor Proxenerne ere Dommere; men dette kunne de jo netop ikke være. Det blotte Oiesyn burde have viist Udgifverne, at Sætningen endte med *χρήσθω*. Der er ikke blot Skilletegn derefter; men det Følgende er ogsaa, som vi ovenfor omtalte, skrevet af en anden Haand.

Ligesom den følgende Sætning er begyndt paa et urigtigt Sted, er den ogsaa heelt igjennem misforstaaet af Udgifverne. *αἱ ψεύδεα προξενέοι* omskriver Oekonomides med *εἰ ψευδόμενος ἐλέγχοντο*, og forklarer det som *εἰ ψείδη λέγοι*, idet han støtter sig paa Suidas, der forklarer *προξένει* som *λέγε* i Soph. O. C. 1845: *ὦ φίλταθ' ὡς νῦν πᾶν τελοῦντι προξένει*. Rangabé kunde ikke finde sig fornøiet hermed; men hans egen Forklaring er næsten værre endnu. Han oversætter: »Et s'il emploie un faux proxène, qu'il soit taxé d'une double amende», og forklarer det, under stadig Forvexling med de attiske Proxater, saaledes: »Chaque metoeque devait se présenter pas un proxène. Mais on peut supposer le cas d'un homme de si mauvaise conduite, qu'aucun proxène ne voulût se charger de lui; car les anciens jugeaient du metoeque d'après le proxène, qui le représentait, et sans doute aussi le caractère de celui-ci était apprécié sur la conduite de son protégé. Dans cet embarras il se présenterait au tribunal avec un individu, qu'il prétendrait faussement être son idioxène. C'est ce cas, qu'à mon idée punit ce paragraphe». — Enhver Græker, der læste disse Ord: *τὸν πρόξενον εἰ ψεύδεα προξενέοι*, vilde vistnok underforstaae *πρόξενος* som Subject i Betingelsessætningen. *Προξενεῖν* kan heller ikke betyde at gjøre En til, eller tage En til Proxenos, men at være eller handle som Proxenos. Meningen er altsaa den: »dersom en Proxenos viser sig som en falsk eller uredelig Beskytter». Det følgende *οἱ* gaaer derimod paa Subjectet i den foregaaende Sætning, *χρήσιω*. *Θωή* eller *θωή* betyder nemlig Straf, Bøde, Anklage, og *θωή ἐστὶ μοι* kan ikke betyde »jeg lider Straf», men »jeg faaer Opreisning», ligesom vi i Iliaden 13,669, *ἀργαλέην θωήν ἀλέεινεν Ἀχαιοῖν*, ikke oversætte »Straf over Achæerne», men »Achæernes Bebrejdelser». Vi oversætte altsaa: »Naar Ens Proxenos viser sig som en uredelig Beskytter, kan han sagsøge ham for det Dobbelte», eller søge ham til at give dobbelt Erstatning. Accusativten *τὸν πρόξενον* for *κατὰ τοῦ πρόξενου* er en løs Construc-

tion, men savner ikke Analogier, s. *Madv.* Gr. Gr. § 22 b, Noten under Lin., navnlig Isokr. mod Kallimach. 13: *Πενθάρομα δὲ Καλλίμαχον οὐ μόνον περὶ τῶν ἐγκλημάτων διανοεῖσθαι ψευδῆ λέγειν, ἀλλὰ καὶ τὴν δίκαιαν μέλλειν ἔξαρον εἶναι.* Euripid. Bacch. 343 f. *τόνδε τὸν διδάσκαλον δίκην μέτειμι.*

Den følgende Sætning er rig paa hidtil ukjendte Ord. *Ἀνδιχάζειν* er rigtig forklaret af Oekonomides, at dele sig i to lige Dele, smlg. *Hiad.* 18, 511: *ἄνδιχα πάντα δάσασθαι.* *Hdt.* 6, 109: *δίχα γίνονται αἱ γυνῶμαι.* *Arist. Polit.* 6, 3, 6: *ἐὰν δίχα ἢ ἐκκλησία γένηται ἢ τὸ δικαστήριον.* — *Ξενοδίται* stadfæster Dindorfs Conjectur til *Laurent.* *Lyd.* 1, 38. 6, 68, hvor *Hdskrne* have *ξενοδόξης* som en Oversættelse af *Prætor Peregrinus.* — *Ἐπωμότης*, eedsvoren, kjendtes tidligere kun i Formen *ἐπώμοτος.* I samme Betydning staaer ndf. *ὄρκωμότης.*

Lin. 6: *Δικάζεσθαι κατὰ τὰς συμβολάς* er det Samme, som ellers kaldes *δικάζεσθαι ἀπὸ συμβόλων,* efter en Aftale imellem to Folk eller *Tractat.* Naar *K. F. Hermann* (*Staatsalterthümer* 116, 10, 4de Udg.) mener, at man i denne Betydning kun har brugt Intetkjensformen *σύμβολον,* og derfor vil rette *συμβολαί* hos *Aristot. Rhet.* I, 4, modbevises han ved denne Indskrift.

Ἀημιούργοι kaldtes de øverste Embedsmænd i mange doriske Stæder, saaledes i *Petilia* (*Corp. Inscr.* 4), efter ^{*}*Etymol. M.* i *Argos* og *Thessalien,* efter *Thuk.* 5, 47 i *Mantineia* og *Elis.* Hos samme *Frk.* 1, 56 læse vi, at *Korinth* sendte *ἐπιδημιούργοι* til *Potidæa,* aabenbart Folk der skulde staae ved Siden af de i *Potidæa* regjerende *Demiurger.* Fra en senere Tid er det bekjendt, at 10 *Demiurger* stode i Spidsen for det achæiske Forbund.

L. 7 f.: *Πεντορχία* (*πενθορχία*), en femdobbel Ed, er uidentivl rigtig forklaret af *Oekonomides* som en Ed, hvori man har paakaldt 5 Guder.